

PLATFORMA CYFROWA GEOHIST NOWY SPOSÓB POPULARYZACJI I ROZPOWSZECHNIANIA REGIONALNEGO DZIEDZICTWA KULTUROWEGO PRZEZ INSTYTUT BADAŃ REGIONALNYCH BIBLIOTEKI ŚLĄSKIEJ W KATOWICACH

Platforma Cyfrowa GEOHIST jest najnowszym projektem Instytutu Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej w Katowicach i próbą znalezienia nowego sposobu popularyzacji i rozpowszechniania regionalnego dziedzictwa kulturowego. Pojęcie dziedzictwo kulturowe obejmuje coraz szerszy zakres zagadnień. Zgodnie z założeniami konwencji UNESCO (*Konwencja UNESCO dotycząca Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego* przyjęta na 17 sesji Konferencji Generalnej UNESCO w 1972 r. w Paryżu) ogólnie dzieli się je na dziedzictwo materialne, na które składają się zabytki, oraz dziedzictwo niematerialne, kultywowane przede wszystkim za pomocą przekazu ustnego i tradycji. Próbę zdefiniowania dziedzictwa kulturowego podjął m.in. prof. Jan Pruszyński, pisząc, że składa się ono z „rzeczy nieruchomych i ruchomych wraz ze związanymi z nim wartościami duchowymi, zjawiskami historycznymi i obyczajowymi” (Pruszyński, 2002, s. 360). Pruszyński duże znaczenie przypisał ochronie i roli tego dziedzictwa, twierdząc, iż to właśnie jest: „podstawą ochrony prawnej dla dobra konkretnego społeczeństwa i jego rozwoju oraz dla przekazania następnym pokoleniom, z uwagi na zrozumiałe i akceptowane wartości historyczne, patriotyczne, religijne, naukowe i artystyczne, mające znaczenie dla tożsamości i ciągłości rozwoju politycznego, społecznego i kulturalnego, dowodzenia prawd i upamiętniania wydarzeń historycznych, kultywowania poczucia piękna i wspólnoty cywilizacyjnej” (Pruszyński, 2002, s. 360). Dzisiaj dziedzictwo kulturowe jest uważane nie tylko za ślad przeszłości, ale również za istotny czynnik rozwoju i edukacji, a także za narzędzie kształtowania pożądanych postaw społecznych. Stąd zaangażowanie państwa w formie grantów i dofinansowań we wspieranie inicjatyw

---

¹ Instytut Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej w Katowicach.

² Gorrion Software Haus, Gliwice.

zarówno zmierzających do opieki nad historyczną spuścizną kulturową, jak i wspieranie przedsięwzięć ją popularyzujących.

W czasach triumfu technologii informacyjno-komunikacyjnych tradycyjne próby szerzenia dziedzictwa danego narodu mogą się okazać niewystarczające, dlatego potrzebne jest również zaangażowanie instytucji naukowych, takich jak: instytuty naukowe, muzea, archiwa, skanseny czy biblioteki naukowe. Należy przy tym założyć, że aktualizacja form przechowywania spuścizny kulturowej powinna wiązać się z wypracowaniem kreatywnych form rozpowszechniania i popularyzacji dziedzictwa. Tę rolę powinno się w szczególności przypisać instytucjom i środowiskom naukowym, które, posiadając odpowiednie zaplecze teoretyczne, wydają się najlepsze.

Obecnie w tego typu przedsięwzięciach prym wiodą archiwa cyfrowe, a w przyszłości dojdą jeszcze do tego muzea wirtualne i wielkie klastry informacyjne agregujące olbrzymią liczbę danych. Połączenie tych środowisk pozwoli na wytworzenie nowej jakości, której nie sposób osiągnąć poprzez tradycyjne metody analizy pojedynczych źródeł. Taka perspektywa pozwala również na ukształtowanie nowych form badań nad regionalnym dziedzictwem kulturowym. Dzięki nowoczesnym technologicznym narzędziom łatwiej jest magazynować informacje w bazach danych, generować interaktywne aplikacje i prowadzić analizy ograniczonego materiału faktograficznego, jakim z reguły dysponuje się na poziomie lokalnym. Znacząco zmniejsza się margines błędu i znikają problemy związane z popularyzacją wyników (zwłaszcza przy pomocy platform cyfrowych). Używane w placówkach kultury tradycyjne formy prezentacji (prelekcje, konferencje popularno-naukowe, formy zajęć warsztatowych – muzycznych, plastycznych, literackich, popularno-naukowych – wystawy) mogą być uzupełniane bliskimi współczesnemu odbiorcy nowymi, interaktywnymi formami, takimi jak: rekonstrukcje, wizualizacje, a nawet prezentacje z elementami gier i zabaw multimedialnych.

Idealnym przykładem realizacji powyższych założeń są projekty: *Cuius Regio, Śląsk ojczysty, Edycja rękopiśmiennej mapy Galicji 1779-1783* i *Interaktywny atlas statystyczno-demograficzny Królestwa Polskiego*. Ten pierwszy był projektem realizowanym na skalę europejską i miał na celu wypracowanie ogólnego standardu prowadzenia badań regionalnych tak, by możliwe było prowadzenie analiz porównawczych dla różnych regionów Europy. Opracowane teksty ukazały się po polsku w „Śląskim Kwartalniku Historycznym Sobótka”³ i w języku angielskim w formie elektronicznej⁴.

³ Teksty opublikowano w zeszytach: (2012), 4; (2013), 2; (2013), 4; (2014), 3. Zob. (Harc, Wiszewski, Żerelik, 2012; 2013; 2014).

⁴ Wyniki badań projektu: *Cuius regio? Ideological and Territorial Cohesion of the Historical Region of Silesia (c. 1000-2000)* dostępne są na stronie: <http://www.slasknasz.uni.wroc.pl/ostatnie-publikacje>

Śląsk ojczysty. Dzieje wspólnot lokalnych w kontekście tożsamości regionalnej, państwowej i narodowej (XII-XXI w.). Cz. 1 to inicjatywa Uniwersytetu Wrocławskiego⁵. Projekt zakłada opracowanie zeszytów, poświęconych poszczególnym gminom z obszaru Śląska, zawierających ich historię, opis dziedzictwa kulturowego i atlas map. Ogólnie rzecz ujmując, będą to monografie gmin, bardzo przydatne w badaniach historycznych. Oba projekty mają jedną cechę wspólną – poza publikacjami w wersji elektronicznej nie są multimedialne i skierowane są raczej do specjalistów, a nie do osób bez przygotowania naukowego.

Atrakcyjnie wizualna jest inicjatywa *Edycja rękopiśmiennej mapy Galicji*⁶ opracowywana przez: Instytut Historii PAN, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, Instytut Archeologii i Etnologii PAN w Warszawie i Uniwersytet Rzeszowski. Projekt zakłada wydanie map topograficznych Galicji w formie piętnastotomowej publikacji *Galicja na józefińskiej mapie topograficznej 1779-1783*, a po ukazaniu się ostatniego tomu również w formie aktywnej mapy cyfrowej.

Kolejna koncepcja, *Interaktywny atlas statystyczno-demograficzny Królestwa Polskiego*⁷, to inicjatywa Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Projekt zakłada prezentację danych statystycznych na mapie Królestwa Polskiego w latach 1815-1914. Dane pojawiające się na mapie będą dotyczyły historii gospodarczej w szerokim rozumieniu – od stanu higieny do liczby pastwisk na danym obszarze.

Instytut Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej w Katowicach (IBR BŚ), szukając nowych form popularyzacji dziedzictwa kulturowego, zrealizował program Platformy Edukacji Regionalnej Eduś⁸. Celem projektu było dostarczenie nauczycielom w województwie śląskim różnorodnych materiałów do edukacji regionalnej (obejmujących zagadnienia z kilku przedmiotów, m.in. historii, geografii, języka polskiego, wiedzy o społeczeństwie, religii). Obecnie Eduś spełnia także znacznie szersze funkcje, ponieważ od początku był projektem biorącym pod uwagę różnorodność województwa śląskiego. Należy zaznaczyć, że ta jednostka administracyjna obecnie łączy dwie historyczne krainy geograficzno-historyczne – Śląsk i Małopolskę – podzielone ponadto jeszcze na tzw. subregiony (różne zresztą w zależności od ujęć naukowych w poszczególnych dyscyplinach naukowych). Do tej pory problemem w edukacji regionalnej było ukazywanie heterogenicznego dziedzictwa województwa w interakcjach, jakim podlegało ono historycznie (Kaczmarek, 2015, s. 9-25). Możliwości Platformy Cyfrowej Eduś (układ modułowy, swobodna komunikacja pomiędzy częściami materiałów w różnych scenariuszach lekcji, możliwość wskazywania interakcji pomię-

⁵ Więcej informacji o projekcie zob.: <http://www.slasknasz.uni.wroc.pl/o-projekcie>

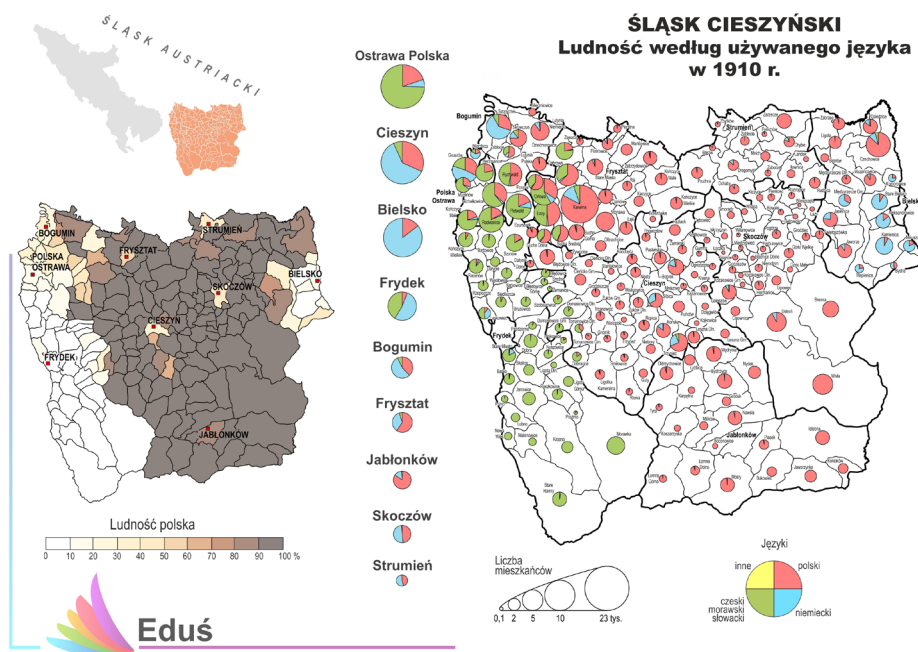
⁶ Zob. (Mapa topograficzna Galicji, 1779-1783).

⁷ Zob. (Hołubowska, 2018).

⁸ Zob. (Kaczmarek, Kubica, 2015).

dzy poszczególnymi elementami dziedzictwa, wizualizację) pozwalają oddać holistyczny obraz województwa przy zachowaniu całej jego antropologicznej i przyrodniczej różnorodności.

Doświadczenia zebrane przy realizacji projektu Eduś skłoniły pracowników IBR BŚ do zastosowania nowych narzędzi upowszechniania materiałów przeznaczonych do badań naukowych. Pomysł nowego projektu zrodził się podczas tworzenia mapy dydaktycznej wizualizującej dane z austriackiego spisu powszechnego z 1910 r.⁹ Mapa pokazuje zróżnicowanie językowe na poziomie gminnym i powiatowym na Śląsku Austriackim. Pierwszym problemem była transliteracja danych spisowych, które w zdigitalizowanych zasobach są zapisane czcionką neogotycką. Niemniej kłopotliwe jest odszyfrowanie nazw gmin, które zmieniały swój kształt na przestrzeni XX w. Po żmudnym opracowaniu materiałów źródłowych powstała unikatowa mapa dydaktyczna (il. 1) prezentująca zagadnienie podziałów językowych

II. 1. Mapa tematyczna *Śląsk Cieszyński. Ludność według używanego języka w 1910 r.* Źródło: zasób Instytutu Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej w Katowicach

⁹ Mapa opracowana na podstawie danych statystycznych pochodzących z austriackiego spisu powszechnego z 1910 roku (Patryn, red., 1912).

na Śląsku Cieszyńskim (porównane sumarycznie do Śląska Opawskiego). Wizualizacja danych statystycznych pozwoliła dostrzec wyraźnie zjawiska, o których mowa w literaturze, jednak zwykłemu odbiorcy trudno je sobie wyobrazić. Były to polsko-czeska granica językowa oraz „niemieckie wyspy” w okolicach Bielska i Cieszyna na początku XX w.

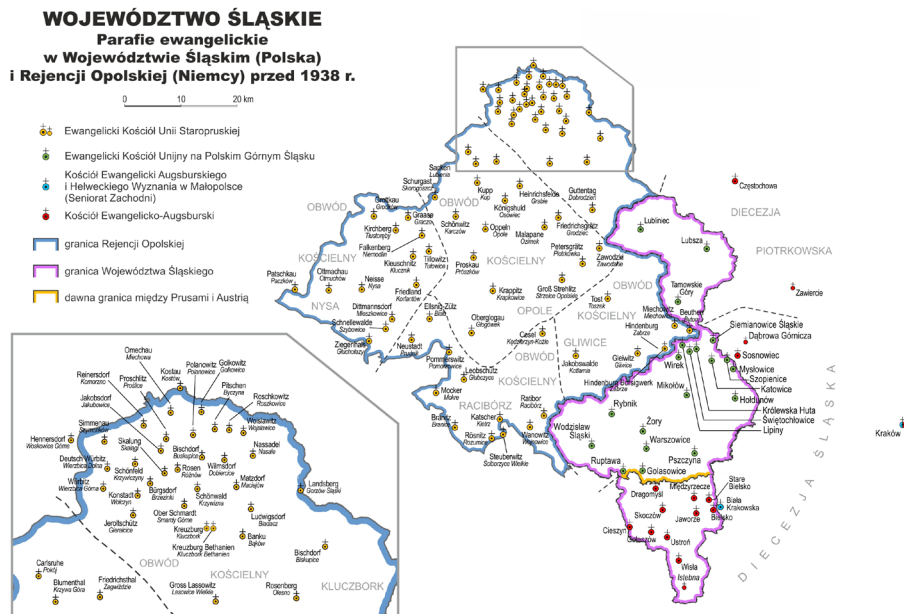
Kolejne doświadczenia zebrano przy opracowywaniu kartodiagramów związanych ze skomplikowanymi dziejami protestantów na Górnym Śląsku¹⁰. Liczba danych odnoszących się do epoki nowożytnej była ograniczona i przygotowanie wizualizacji materiału źródłowego było stosunkowo proste (il. 2). Problemy pojawiły się w momencie próby podobnego ujęcia struktury parafii przed II wojną światową (il. 3). Trzeba było rozróżnić parafie należące do czterech różnych kościołów: Ewangelickiego Kościoła Unii Staropruskiej, Ewangelickiego Kościoła Unijnego na Polskim Górnym Śląsku, Kościoła Ewangelickiego i Helweckiego Wyznania i Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego. Konieczne okazało się pokazanie granic administracyjnych (regionalnych i państwowych) wraz z granicami kościelnymi. Wspominany

**Księstwa śląskie w I poł. XVI w.
Główne ośrodki protestantyzmu**

II. 2. Mapa tematyczna *Księstwa śląskie w I połowie XVI w. Główne ośrodki protestantyzmu*. Źródło: zasób Instytutu Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej w Katowicach

¹⁰ Kartodiagramy wówczas opracowane zamieszczono w książce, która powstała z okazji obchodów 500-lecia Reformacji (Gojniczek, Kaczmarek, red., 2017).

II. 3. Mapa tematyczna Województwo Śląskie. Parafie ewangelickie w Województwie Śląskim (Polska) i Rejencji Opolskiej (Niemcy) przed 1938 r. Źródło: zasób Instytutu Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej w Katowicach.

w literaturze silny ośrodek ewangelicki w powiecie kluczborskim znaleźli swoje potwierdzenie w treści mapy, a dziesiątki parafii skupionych na stosunkowo niewielkim obszarze wymagały zastosowania odrębnego kartodiagramu. Statyczna mapa w formie obrazu ma jednak swoje ograniczenia. Głównym problemem jest stosunkowo niewielka powierzchnia, co znacznie ogranicza liczbę danych i zmniejsza ich czytelność. Z dwóch podstawowych wyznaczników analizy historycznej – czasu i przestrzeni – do wykorzystania pozostaje tylko ten drugi i to jeszcze ograniczony do czytelności punktu w formacie, jaki można wykorzystać. Kartodiagramy eliminują więc w dużej mierze problemy prezentacji danych, pozwalając na syntezę treści, jednak brak interaktywności nie pozwala pracować w różnych skalach i podziałach administracyjnych, utrudnia badania komparatystyczne i w dobie ogólnodostępnych materiałów multimedialnych jest mało interesujący dla czytelnika.

Wykorzystując środki uzyskane z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego za pośrednictwem programu *Kultura Cyfrowa*, w 2017 rozpoczęto realizację projektu *Śląski Słownik Geograficzno-Historyczny GEOHIST*. Prace zakończą się w 2019 r. i mają na celu ułatwienie dostępu do doku-

mentów statystycznych¹¹ znajdujących się w zasobach zbiorów specjalnych Biblioteki Śląskiej oraz zespołu kartograficznego Archiwum Państwowego w Katowicach¹². Projekt z założenia ma być przyjazny dla „zwykłego użytkownika”, który nie ma specjalistycznego przygotowania naukowego.

Materiał należy przygotować tak, by nie wymagał użycia dodatkowych kompetencji (językowych, historycznych, geograficznych). Umożliwiać to będzie połączenie bazy danych z danymi statystycznymi i z unikalnymi mapami obejmującymi granice gmin, powiatów oraz rejencji/guberni/prowincji zwektorowanymi na współczesnej aktywnej mapie geograficznej. W ten sposób będzie można dowolnie wizualizować zjawiska społeczno-demograficzne na przestrzeni XX w. W projekcie przewidziano zamieszczenie map administracyjnych dla lat: 1910, 1930, 1950 (dodano 1946) i 2002. Projekt swoim zasięgiem obejmuje obszar obecnego województwa śląskiego. Naukowa weryfikacja zapewni precyzyjność i wiarygodność uzyskiwanych danych, które zostaną zaprezentowane w postaci wizualizacji. GEOHIST ma również za zadanie ułatwienie dostępu do epizodycznie wykorzystywanych źródeł naukowych, głównie statystycznych. Nowa jakość uzyskiwana dzięki wizualizacjom pozwoli na stawianie nowych tez badawczych, które będzie można weryfikować w innych źródłach. Projekt dostarcza odbiorcom zarówno narzędzie edukacyjne (gotowe wizualizacje), jak i narzędzie badawcze (możliwość wprowadzenia nowych danych i uzyskiwanie automatycznie nowych wizualizacji). Dane statystyczne będą prezentowane na zwektoryzowanych siatkach poligonów pochodzących z archiwalnych map administracyjnych. Pięciostopniowy podział administracyjny składa się z: gmin, powiatów, prowincji/rejencji/guberni/województw/powiatów politycznych, krajów i federacji. Przygotowane wizualizacje obejmować będą pięć kategorii: demograficzne (liczba ludności, płeć, wiek), strukturę społeczną (narodowość, wyznania, zawody, warunki socjalno-bytowe), podziały polityczne (wyniki wyborów), znaczenie gospodarcze (liczba zakładów przemysłowych i obiektów usługowych w poszczególnych branżach i sektorach) oraz znaczenie kulturowe (liczba obiektów kultury).

Zasadniczo GEOHIST składa się z bazy danych i interaktywnych map, które zostaną uzupełnione o kolekcje Śląskiej Biblioteki Cyfrowej (ŚBC) zawierające materiały opisowe dotyczące gmin i powiatów oraz informacje o tych jednostkach administracyjnych zapisane w *Encyklopedii Województwa Śląskiego* (Kaczmarek, red., 2019). Projekt ułatwi dostęp do oryginalnych, historycznych map zdigitalizowanych na potrzeby projektu.

Największym problemem merytorycznym przy realizacji projektu było ujednoczenie danych historycznych i geograficznych dla różnych terenów

¹¹ Zebrano materiały statystyczne różnego typu, ale przede wszystkim były to publikowane roczniki statystyczne pochodzące z Austro-Węgier, Prus, Rosji i Polski.

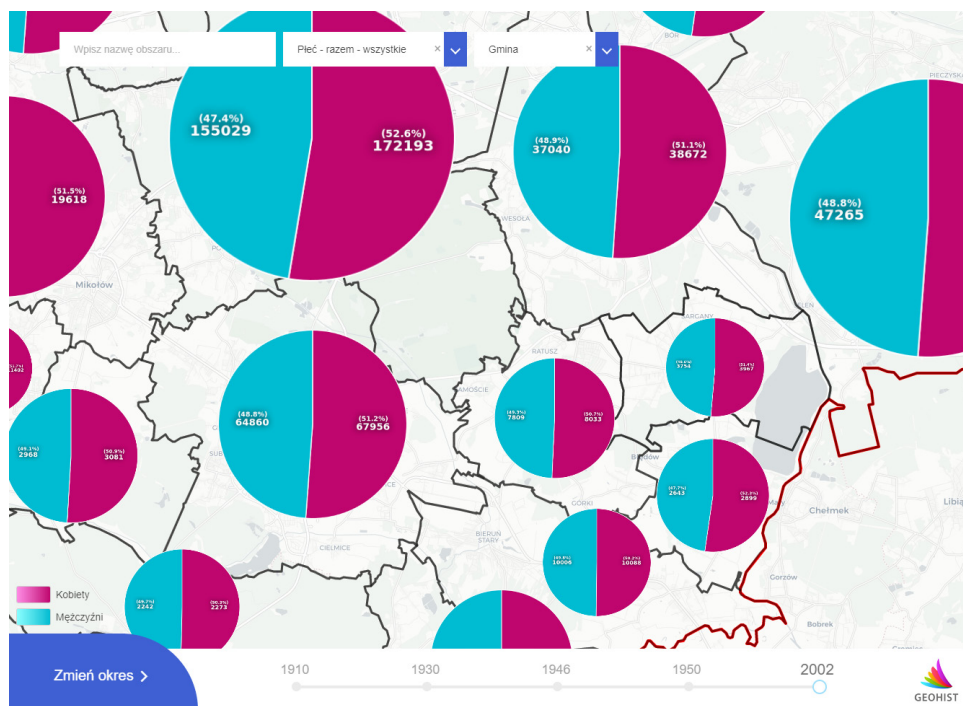
¹² W sumie było to 300 skanów map z zasobu kartograficznego Archiwum Państwowego w Katowicach. Mapy pochodziły z lat: 1893-1953.

w różnych okresach (różnice w spisach statystycznych, skali map) tak, by prezentowane wyniki były jednorodne. Z założenia portal w części prezentacyjnej ma być oparty na prostych narzędziach wizualizacji danych, ułatwiających dostęp do informacji każdemu użytkownikowi, niezależnie od jego kompetencji. Należało zatem dostosować go także do odbiorcy nieznającego kilku języków obowiązujących na tym terenie w XX w. oraz uwzględnić różnice w zapisie i nazewnictwie. Przy zastosowaniu portalu do dalszych badań nie będzie już konieczna nowa transkrypcja i analiza danych związanych z podziałami terytorialnymi i nazewnictwem.

Wyzwaniem było również rozwiązanie problemów czysto technicznych i stworzenie sprawnie działającego zespołu interdyscyplinarnego (szczególnie ważny był tutaj język komunikacji), w którym znaleźli się, obok historyków, archiwiści, geografovi i informatycy. Dla każdej z tych grup projekt generował różne trudności. Obok wspomnianych już kwestii nazewnictwa i konieczności wykorzystania specjalistycznych nauk pomocniczych historii przez archiwistów i historyków, geograf musiał dokonać bardzo trudnego zwektorowania danych z map historycznych, do opracowania których stosowano różne metody, narzędzia i miary. Wizualizacje kreślą dzięki temu granice historyczne na poziomie dokładności odpowiadającej dzisiejszym mapom cyfrowym.

Projekt okazał się także bardzo interesującym wyzwaniem z programistycznego punktu widzenia. Zastosowane technologie dawały dużą swobodę w kreowaniu aplikacji, ale wymagały także sporego doświadczenia i pomysłu na ich zastosowanie. Szczególnie wymagające było wypracowanie metod organizacji kodu z wykorzystaniem biblioteki Redux realizującej architekturę Flux. Zastosowanie języka TypeScript pozwoliło na polepszenie bezpieczeństwa i jakości kodu, ale konsekwencją takiego zabiegu była duża ilość dodatkowej pracy związanej z użyciem bibliotek nieposiadających poprawnych definicji typów. Jednym z największych wyzwań było zbudowanie odpowiednio elastycznego modelu danych: z jednej strony, pozwalającego operatorom platformy na wygodne edytowanie danych; z drugiej strony, dobrze odzwierciedlającego domenę realizowanego projektu. Czasochłonnym etapem była integracja z biblioteką Leaflet pozwalającą na wyświetlenie danych w formie map opartych o platformę Open Street Map. Interesującym problemem była poprawna interpretacja dostarczonych map w formacie geoJSON oraz ich optymalizacja związana z prezentacją w formie strony internetowej. Dostarczone mapy przygotowane były z dużą starannością i precyzją, ale przez to zajmowały bardzo dużo miejsca, dlatego też zastosować trzeba było mechanizmy pozwalające na korzystanie z nich nawet przez użytkowników słabych łącz internetowych. Elementem nietypowym, który musiał zostać oprogramowany z wykorzystaniem rzadko spotykanych technik, był przybornik pozwalający użytkownikom na rysowanie po mapach oraz nanoszenie na nie własnych informacji.

Rocznik	Powiat / Okręg sądowy	Województwo / Rejencja / Okręg polityczny / Gubernia	Prowincja / Kraj / Generálne Gubernatorstwo	Państwo
1910	powiat (Landkreis) Pszczyna (Pleß)	Rejencja Opolska (Regierungsbezirk Oppeln), cz.	Prowincja Śląsk (Provinz Schlesien), cz.	Prusy, cz.
1930	powiat pszczyński	Województwo Śląskie		Polska, cz.
1946	powiat pszczyński	Województwo Śląskie (Śląsko-Dąbrowskie cz.)		Polska, cz.
1950	powiat pszczyński	Województwo Katowickie		Polska, cz.
2002	powiat biernicko-lędziński	Województwo Śląskie		Polska, cz.

II. 4. Przykładowy wygląd portalu *Śląski Słownik Geograficzno-Historyczny GEOHIST*. Źródło: zasób Instytutu Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej w Katowicach

GEOHIST, choć ograniczony chwilowo do XX w., będzie projektem wyjątkowym i umożliwi prezentację danych dla jednostek administracyjnych najniższego szczebla, takich jak gminy, obszary dworskie i Gutzbesirki. Trzeba też dodać, że do tej pory mapy z siatkami administracyjnymi dla tych jednostek były trudno dostępne. Projekt będzie całkowicie multimedialny, przez co umożliwi przesuwanie się w czasie i przestrzeni, dowolne powiększanie

wycinka mapy oraz tworzenie kartodiagramów do wykorzystania dydaktycznego. Innowacją będzie wbudowany panel pozwalający na rysowanie własnych oznaczeń na mapie, pozwalający na spersonifikowanie danego wycinka mapy. Pozwoli to pokazać rozwój danej miejscowości i wyjaśni złożoność podziałów administracyjnych w XX w. na terenie obecnego województwa śląskiego. Kolejne elementy składowe projektu to kolekcje materiałów dotyczących gmin w ŚBC i hasła o historii gmin w EWoŚ.

Projekt dzięki atrakcyjnej formie popularyzacji regionalnego dziedzictwa kulturowego dotrze do osób niezajmujących się zawodowo badaniami naukowymi. Projekt GEOHIST kończy się w 2019 r. 6 grudnia 2019 r. odbyła się konferencja naukowa połączona z prezentacją portalu i jego oceną naukową. Od stycznia 2020 r. GEOHIST będzie powszechnie i bezpłatnie dostępny dla wszystkich użytkowników. W przyszłości planowany jest rozwój bazy danych o niejednorodnych informacjach statystycznych, czyli te występujące tylko w jednym z proponowanych okresów czasowych, a także dodanie kolejnych cięć czasowych wraz z powiązaniem z nimi mapami administracyjnymi.

Bibliografia

- Czapliński, M., Wiszewski P. (eds.). (2014). *Region divided: times of Nation-States (1918-1945)*. Wrocław: Publishing House eBooki.com.pl
- Gemeindelexikon für den Freistaat Preussen*. Band VII: *Provinz Oberschlesien*. (1932). Berlin: Verlag des Preußischen Statistischen Landesamt.
- Gojniczek, W., Kaczmarek, R. (red.). (2017). *500 lat Reformacji na Górnym Śląsku*. Katowice: Instytut Badan Regionalnych Biblioteki Śląskiej.
- Harc, L., Waś, G. (eds.). (2014). *The strengthening of Silesian regionalism (1526-1740)*. Wrocław: Publishing House e-Booki.com.pl
- Harc, L., Wiszewski, P., Żerelik, R. (2012). Czyj to region, czyli słów kilka o projekcie badawczym. *Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka*, 4, 3-5.
- Harc, L., Wiszewski, P., Żerelik, R. (2013). Między świadomością narodową i regionalną. Śląsk podzielony (1918–1945). *Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka*, 4, 3-6.
- Harc, L., Wiszewski, P., Żerelik, R. (2013). Śląsk jako region spójny czy zmierzający ku dezintegracji? Okres nowożytny. *Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka*, 2, 3-4.
- Harc, L., Wiszewski, P., Żerelik, R. (2014). Śląsk w okresie przemian pomiędzy wielkimi wojnami (1740–1918). *Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka*, 3, 3-5.

- Hołubowska, M. (2018). Na UWM powstaje interaktywny atlas. Pobrane 3 grudnia 2019, z: <http://www.uwm.edu.pl/egazeta/na-uwm-powstaje-interaktywny-atlas-historyczny>
- Instytut Historyczny UW. (Cop. 2014). *Śląsk ojczysty i Cuius Regio*. Pobrane 3 grudnia 2019, z: <http://www.slasknasz.uni.wroc.pl/ostatnie-publikacje>
- Kaczmarek, R. (2015). Górny Śląsk na skrzyżowaniu polskiej, niemieckiej i czeskiej tradycji historycznej. *Zaranie Śląskie. Seria Druga, 1*, 9-25.
- Kaczmarek, R. (red). (2019). *Encyklopedia Województwa Śląskiego*. Instytut Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej. Pobrane 3 grudnia 2019, z: <http://www.ibrbs.pl>
- Kaczmarek, R., Kubica, A. (red.). (2015). Platforma Edukacji Regionalnej „Eduś”. Instytut Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej. Pobrane 3 grudnia 2019, z: <http://www.edus.ibrbs.pl>
- Mapa topograficzna Galicji (1779-1783). Z Archiwum Wojennego w Wiedniu. Program wydawniczy. Pobrane 3 grudnia 2019, z: <http://www.iaepan.edu.pl/galicja/>
- Nowosielska-Sobel, J., Strauchold, G., Wiszewski, P. (2015). Gmina Świerzawa. Atlas materiałów i źródeł historycznych. Pobrane 3 grudnia 2019, z: <http://www.bibliotekacyfrowa.pl/dlibra/publication/80111>
- Nowosielska-Sobel, J., Strauchold, G., Wiszewski, P. (2015). *Permanent change: the new region(s) of Silesia (1945-2015)*. Wrocław: Publishing House eBooki.com.pl.
- Patrzn, L. (1912). *Der Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1910 in Schlesien*. Troppau: Im Verlag des schlesischen Landesausschusses.
- Pruszyński, J. (2002). Dziedzictwo kultury. Teorie. Dylematy restytucji. *Przegląd Wschodni, 2*, 359-390.
- Wiszewski, P. (ed.). (2013). *The long formation of the Region Silesia (c. 1000-1526)*. Wrocław: Publishing House eBooki.com.pl.

Michał Garbacz, Ryszard Kaczmarek, Łukasz Wroński

Digital Platform "GEOHIST". A new way of popularization and dissemination of the regional culture heritage by the Regional Research Institute of the Silesian Library in Katowice

Abstract

The Regional Research Institute of the Silesian Library has received a financial support from the Ministry of Culture and National Heritage, under the Digital Culture program, for the implementation of the project *The Geographical and Historical Dictionary of Silesia GEOHIST*. The project is being implemented in 2017-2019. It will facilitate access to documents and will enable the creation of an original statistical database, including visualisation of data in the form of an interactive map, presenting data from 1910, 1930, 1950 and 2002.

Keywords: Statistical Registers, Databases, Maps, Cultural Heritage, Silesian Voivodeship

Michał Garbacz, Ryszard Kaczmarek, Łukasz Wroński

Platforma Cyfrowa „GEOHIST”. Nowy sposób popularyzacji i rozpowszechniania regionalnego dziedzictwa kulturowego przez Instytut Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej w Katowicach

Streszczenie

Instytut Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej uzyskał w ramach programu Kultura Cyfrowa dofinansowanie Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego na realizację projektu *Śląski Słownik Geograficzno-Historyczny GEOHIST*. Projekt jest realizowany w latach 2017–2019. Oprócz ułatwienia w dostępie do dokumentów umożliwi on stworzenie oryginalnej bazy danych statystycznych z ich wizualizacjami w postaci interaktywnej mapy, prezentującej dane z 1910, 1930, 1950 i 2002 r.

Słowa kluczowe: spisy statystyczne, bazy danych, mapy, dziedzictwo kulturowe, województwo śląskie